

УДК 392.51(476)

*Е. П. Павлова
(Беларусь)*

ВОБРАЗЫ-СИМВАЛЫ КВЕТАК У ВЕГЕТАЦЫЙНЫМ КОДЗЕ БЕЛАРУСКАЙ ВЯСЕЛЬНАЙ АБРАДНАСЦІ

У артыкуле на матэрыяле беларускіх народных песень даследуюцца раслінныя сімвалы вегетацыйнага кода вясельнай абраднасці. Барвінак, васілёк (валошка), кракос, лілея, рамонак, рута, чырвоны мак, кветкі каліны, кветкі яблыні – гэтыя прадстаўнікі расліннага свету Беларусі ўсебакова пададзены ў паэтычных радках вясельных песень, якія гучалі на працягу некалькіх стагоддзяў ва ўсіх кутках краіны. Узгадкі пра ўказаныя расліны ў народных песнях маюць глыбока сімвалічнае і велізарнае сэнсавае значэнне. Вясельныя песні, створаныя нашымі далёкімі продкамі, ярка і выразна раскрываюць змест максімальна абагульненых вобразаў-сімвалаў, якія існуюць у свядомасці чалавека.

Ключавыя словы: абрад, барвінак, валошка, вегетацыйны код, вобраз-сімвал, вяселле, жаніх, каханне, кветкі каліны, лілея, нявеста, раслінныя сімвалы, рута, чырвоны мак.

В статье на материале белорусских народных песен исследуются растительные символы вегетационного кода свадебной обрядности. Барвинок, василек, камелия, лилия, ромашка, рута, красный мак, цветы калины, цветы яблони – эти представители растительного мира Беларуси всесторонне рассматриваются в поэтических строках свадебных песен, которые звучали на протяжении нескольких столетий во всех уголках страны. Упоминания об указанных растениях в народных песнях имеют глубокое символическое и огромное смысловое значение. Свадебные песни, созданные нашими далекими предками, ярко и выразительно раскрывают содержание максимально обобщенных образов-символов, которые существуют в сознании человека.

Ключевые слова: обряд, барвинок, василек, вегетационный код, образ-символ, свадьба, жених, любовь, цветы калины, лилия, невеста, растительные символы, рута, красный мак.

In the article on the materials of Belarusian folk songs are investigated vegetable growing code symbols wedding ceremonies. Periwinkle, cornflower, camellia, lily, daisy, rue, red poppy flowers Viburnum, apple – these representatives of flora Belarus fully considered in the poetic line of wedding songs that sounded for several centuries in all parts of the country. Mention of these plants in folk songs have deep symbolic and great meaning. Wedding songs created by our ancestors, bright and impressively reveal the contents of the most generalized images and symbols that exist in the human mind.

Keywords: rite, Periwinkle, cornflower, vegetation code image-symbol, wedding, groom, love, flowers, viburnum, lily, bride, plant symbols, rue, red poppy.

Кветкі, жывыя і штучныя, створаныя ўмелымі мастачкамі з паперы, заўсёды суправаджалі ўдзельнікаў беларускай вясельнай абраднасці. На кожным этапе шлюбных урачыстасцяў кветкі абавязкова прысутнічалі і адыгрывалі сваю асаблівую ролю вобраза-сімвала, падкрэсліваючы важнасць і адказнасць таго ці іншага рытуальнага дзеяння. З даўніх часоў амаль паўсюдна ў беларускіх вёсках існаваў звычай, згодна з якім бацькі надзялялі дарослую дачку невялікім кавалкам глебы, часцей за ўсё перад сядзібай, на якім яна садзіла свой «садочак», вырошчвала кветкі і расліны, неабходныя для будучых шлюбных абрадаў. Па трапнай заўвазе даследчыка фальклору Т. В. Валодзінай, «для традыцыйнай сімволікі наогул характэрна падзяленне прыроднай прасторы на культурную і дзікую, а сярод іх мікрапрастора саду – уласна дзявочая» [12, с. 15].

Фактычны матэрыял беларускіх народных песень паказвае, што першыя вершаваныя спевы дзяўчыны, дасягнуўшай шлюбнага ўзросту, прысвечаны саду, роднай бацькавай хаце, любым бацькам: *«Пад аконцам садочак, / Там Марынка хадзіла, / Зёлачкі палівала, / Цяжанька ўздыхала: / – Мне вас болей не паліці, / З вас вяночак мне не звіці. / Звіюць дзевачкі*

вяночак / З *рутачкі*, з *лялеечкі*, / З *галубой паперачкіі*» [5, с. 217].

Калі дзяўчына развітваецца з родным домам, сваім любым садочкам і дарагімі сэрцу кветкамі, якія сама расціла і пецціла, яна звяртаецца да кожнай з іх паасобку: «– Ой, *рутка* мая дробная, зялёная, / Ужо мне больш з цябе вяноў не віці, / Вяноў не віці, іх не насіці. / Адну гэту ночку пераначаваці. / Заўтра раненька пакланюсь нізенька / Свайму баценьку за гадаванне, / Сваёй маценцы за прыгожае ўбранне, / А браточкам – за пачытанне» [2, с. 293].

Любімымі кветкамі дзяўчыны для ўпрыгожвання яе вясельнага вяночка лічыліся, як сведчаць тэксты абрадавых песень беларускага вяселля, *рута*, *ружа*, *мірта* і *лілея* (лялея):

Млода Ядзечка дзевак збірала.	Звіце мне вяночак з трох квят:
Сабраўшы, у радочак садзіла.	Першая квятачка – ружачка,
– Пасядзьце, дзевачкі, у рад,	Другая квятачка – міртачка
А я маладзенька паміж вас,	Трэцяя квятачка – лялея,
Скланю я галоўку ніжэй вас.	Каб па мне матуля родная
	памлела

[5, с. 208].

Кветкі суправаджаюць нявесту на працягу кожнага вясельнага рытуальнага дзеяння, пачынаючы з дзявочніка ў Зборную суботу, у вечар напярэдадні вячання, і да вясельнага застолля.

Адным з галоўных атрыбутаў вясельнага ўбрання нявесты з'яўляецца яе *вянок* (*вяночак*, *венчык*), які «спрадвеку сімвалізаваў у народнай свядомасці дзявоцкую прыгажосць і некранутасць» [13, с. 256]. Вяночак, што ўпрыгожваў галаву нявесты падчас вяселля, рабілі сяброўкі або маці нявесты з жывых ці папяровых кветак, кветак яблыні, вішні, грушы, руты, барвінку, сіняга баравога васілька (валошкі), а таксама кветак і гронак ягад каліны: «*Тая каліначка нешчаслівая: /*

Стала цвіцеці – дзеўкі ламаці,.. / Дзеўкі ламалі – вянкi звівалі...» [9, с. 140]. Адбывалася гэта ў Зборную суботу, калі дзяўчыны збіраліся ў хаце маладой для «развітаньня» з яе дзявоцкім жыццём:

Ой, прыйшлі дзевачкі, прыйшлі, Да не руту-мяту шчыпаці, Да ў дзевачкі праўды пытаці: – Да дзевачка, наша сястрыца, – Да скажы нам праўданьку: – З чаго табе вянок віці? – Да дзевачкі, мае сястрыцы, – Ці вы самі не знаеце	Што ў мяне пытаеце? Ўсялякія красці рвіце, Мне, маладой, да вянок віце: Да і з руты, і з мяты, І з шалвеі, і з лялеі, Да і з жоўтага кракосу Да ў маю да ў русу косу
--	--

[5, с. 214].

Асабліва пранікнёныя словы гучаць у песнях Зборнай суботы, якія сяброўкі прысвячалі нявесце-сіраце:

Зборная субота настала, Ганначка дзевачак збірала. Ганначка дзевачак збірала, Сабраўшы, ў радочак саджала. Сама села вышэй, вышэй усіх, Скланіла галоўку ніжэй усіх. Коскамі зямельку пакрыла,	Слёзачкамі лыжкі абмыла. Ёсць яе радзімка на свеце, Ўся яе галоўка у цвече. Ўся яе галоўка ў вяночку, Ўся яе радзімка ў радочку. Ўся яе галоўка у цвече, Нет яе матулькі на свеце
--	---

[2, с. 291].

Маладую, стройную, русавалосую, блакітнавокую дзяўчыну-прыгажуню ў вершаваных радках песень на кожным этапе шлюбных урачыстасцяў параўноўвалі з кветкай, якая толькі што распусцілася. «Кветка, – лічыць А. В. Гура, – гэта і сама дзяўчына-нявеста» [11, с. 686]. Часцей за ўсё вясельныя песні атаясамліваюць маладую прыгожую нявесту з квітнеючай ружай. Не выпадкова таму сімвалам велічальных песень амаль паўсюдна на Беларусі з’яўляецца чырвоная ружа:

Чырвоная ружа

Блізка тыну стаяла
Ды на тын галлё клала,
Красою красавала,
Расою ападала.

Маладая дзевачка

Да шлюбу прыбіралася,
Расою умывалася,
Лісточкам выціралася...
[2, с. 294].

Калі вяселле ладзілася непагоднай восеньскай парой або зімовай сцюжай, сяброўкі нявесты спляталі ёй вясельны вяночак з кветак руты, якую збіралі і захоўвалі ў спецыяльным сховішчы. Дзяўчына бывала вельмі задаволена, калі нават узіму яе любыя кветкі не згубіліся і ёсць магчымасць упрыгожыць імі яе вясельны вяночак: «*Былі лютыя марозы, / Не змарозілі мне рожы. / Пусціла квеці пад клеці, / Зялёны лісток пад масток / Маладзенькай Верачы на вянок*» [5, с. 217].

Квітнеючыя расліны, дрэвы, кветкі – кампаненты дэндралагічнага і вегетацыйнага кодаў беларускай вясельнай абраднасці – даволі часта ўзгадваюцца выканаўцамі народных песень у спевах пра *вільцэ*, або *ёлачку*, жаніха і нявесты. Распаўсюджанае па ўсіх кутках краіны вясельнае дрэўца мае глыбінны сэнс, паколькі сімвалізуе з’яўленне ў хуткім часе ў маладых першынца. Не выпадкова вясельнае *вільцэ* трэба было рабіць выключна з галінак пладовага дрэва ці расліны: яблыні, грушы, вішні, каліны; упрыгожвалі яго жывымі кветкамі або кветкамі з паперы, гронкамі ягад каліны:

Да ўсе мы лугі выхадзілі,
Да ўсю мы каліну выламалі;
Не мусілі дзевачцы ёлкі звіць
Да з руты, з мяты, з яліны,
Да з чырвонае каліны –
Ўсё з чырвонае каліны.

А вілі мы **ёлачку** на сяле,
Паставілі ў татачкі на стале,
Так наша ёлка на стале,
Як золат персцень на руцэ;
Так нашу ёлачку шануюць,
Як золат персцень шаруюць
[1, с. 147].

У якасці вясельнага вельца, ці ёлкі нявесты, часцей за ўсё выкарыстоўвалася каліна ад галінак да кветак і гронак

Напярэдадні шлюбу маладая горка плача ад думкі, што хутка прыйдзеца развітацца са сваёй русай касой і дзявоцкай красой, таму што дзяўчына павінна перайсці ў жаночы стан, калі дзявочы вяночак, не панасіўшы зусім нядоўга, неабходна будзе змяніць на жаночы чапец: *«Выйшла Ганнухна за вароцечка, / Пад калінаю стала. / Выйшла малада-маладзенькая, / Пад чырвонаю стала. / Ручкі згарнула, цяжка ўздыхнула, / Сільненька заплакала... / Я жалую русае касы, / Дзявочкае красы. / Дзе дзевачкі граюць, коскамі махаюць, – / Там мяне не прымаюць. / А дзе малодачкі суму сумуюць, – / Там мяне патрабуюць»* [6, с. 450–451].

Песенныя радкі нагадваюць пра цесную ўзаемную сувязь, якая існуе паміж кветкамі-часткамі вегетацыйнага кода беларускай вясельнай абраднасці, дзявочымі сімваламі (*краса, покраса, русая коса*) і наяўнасцю ў дзяўчыны-нявесты цноты. Сяброўкі і дружкі звенчанай дзяўчыны спяваюць ад яе імя: *«...Ой, толькі мне жаль русае касы / Да дзявоцкае красы. / Дзевачкі ідуць, вяночкі ўюць, / А я свой развіваю – / То па красачыцы, то па ветачыцы / На бакі раскідаю. / Што найлучшыя, найкраснейшыя, – / Міхалачку на шапачку»* [6, с. 451].

Пасля першай шлюбнай ночы песні параўноўваюць нявесту з сарванай кветкай, часцей за ўсё зноў жа з чырвонай ружай. А потым у песнях апавядаецца пра паступовае засыханне сарванай кветкі, што асацыіруецца ў традыцыйным народным уяўленні з цяжкім жыццём маладзіцы ў замужжы.

Даволі часта, выканаўцы песень у тэкстах, пераходзяць да матываў спынення перыяду цвіцення кветак, дрэў і раслін. Адбываецца гэта таму, што дзяўчына ў хуткім часе пакідае родную хату бацькоў і свой любімы садочак і будзе жыць на чужой старонцы. Перад тым, як назаўсёды пакінуць родны дом, дзяўчына развітваецца з садамі, звяртаецца да бацькоў і сябровак з просьбай даглядаць яе кветкі, паліваць іх, весці праполку, каб збавіць квітнеючы сад ад пустазелля: *«Хто цябе, садзе мой, паліваць будзіць, / Ад цёмнай ночанькі ўкрываць будзіць? /*

Прыкажу зелен саду свайму бацюшку: / – Уставай, бацюшка, ранёшанька, / Палівай зелен сад часценька, / То раннімі, то вячэрнімі зарамі, / Потам таго гаручымі слязамі» [8, с. 66].

Нявеста, якая пасля абрання шлюбу змяніла дзявочы стан на жаночы, параўноўваецца ў *народных песнях*, прывесчаных рытуальным дзеяннем, са скошанымі раслінамі і кветкамі або з кветкамі, якія шчыплюць: «*Дзяўчо хадзіла. / Руту шчытала / Ё садзе нясмела...*»; «*...Вышаў Яська з расою, / Скасіў Рутаньку касою...*» [5, с. 222].

Белыя чароўныя кветкі яблыні ў вясельных песнях беларусаў з'яўляюцца сімвалам дзяўчыны-прыгажуні, якая ў хуткім часе збіраецца да вянца, тады як плады яблыні – спелыя, сакавітыя, румяныя – сімвалізуюць плоднасць маладзіцы ў шлюбе:

Залатая **яблынька**
Паміж яблыняк стаіць
І лісточкаў не роніць,
І **яблычкаў** не плодзіць.
– Не вялелі мне сады
Ні лісточкаў раніці,
Ні яблычкаў пладзіці.
Маладая дзевачка
Паміж дзевачак стаіць,
У руках хустачку дзяржыць

Ні галовачкі не клоніць,
Ні слёзачку не роніць.
– Не вялеў мне малойчык
Ні галоўкі кланіці,
Ні слёзачку раніці,
Ды вялеў мне малойчык
Весьлюсенькай быці
У тым дворы, дзе я расла,
І ў другім, куды пайшла
[8, с. 68].

Сімволіка прадаўжэння роду дакладна праяўляецца падчас вясельнага застолля ў велічальных песнях, у якіх віншаваліся маладыя з пажаданнямі: *здараўя, як у дуба, шчасця, усялякага дабрабыту і добрых дзетак:*

Дарую жыто снопочкі,
Каб у кожным куточку
Было по сыночку

А посеред хаты
Седзелі дзеўчаты [10, с. 216].

Працэс змены сацыяльнага стану нявесты, які адбываецца пасля шлюбу ў сувязі з тым, што дзяўчына ўваходзіць у чужую сям'ю, па справядлівай заўвазе А. В. Гуры, дакладна і выразна перадаецца сродкамі дэндралагічнага і вегетацыйнага кодаў рытуальных песень беларускай вясельнай абрадавай паэзіі [11, с. 684]. Пачаткам вегетацыйнага цыклу як сімвала злучэння маладых у шлюбных узаемаадносінах трэба лічыць, па меркаванні гэтага даследчыка, час, калі расліны і кветкі садзяць у глебу.

У беларускіх песнях вясельнай тэматыкі, як і ў рускіх, і ўкраінскіх, шмат прыкладаў падобных вершаваных радкоў. Як сведчаць велічальныя песні, падчас выканання вясельных рытуальных дзеянняў, на Віцебшчыне нявеста высаджвала ружу, а ў Гомельскім Палессі – звычайна сеяла ў полі красу (кветкі), мяту ці расаду: «А хадзіла да Анечка па саду, / А сеяла скрозь сцежачку **расаду**. / Расце, расце мая **расадка** ў качанне, / Змяніся мая долечка з вячання» [6, с. 354]. У цэнтральнай частцы краіны, у прыватнасці, у Мінскай губерні, маладая дзяўчына сеяла чырвоны або чорны мак, калі спадзявалася на хуткае замужжа: «Па двару хаджу, **мак** сею. / Узыдзі, узыдзі, **чоран мак**, / Узыдзі усходам зялёным, / Зацвіці цветам чырвоным, / Залатой макаўкай узрасці. / А зялёненькі ўсход – братулькі, / Чырвоны цвяток – сястрыцы, / Залатая макаўка – жанішка» [2, с. 287]. Існавала даўняе павер'е, згодна з якім беларусы лічылі: калі ў новай сям'і ў бацькоў мужа нявесту чакае добрая доля, тады яна абавязкова зьбярэ сваю пасаджаную красу.

Кветкі ўвогуле, кветкі на дрэвах, па меркаванні вучоных-філолагаў і даследчыкаў фальклору, у тым ліку, А. В. Гуры, І. І. Крука, Л. М. Салавей, І. А. Швед, заўсёды сімвалізавалі маладосць, наяўнасць паміж хлопцам і дзяўчынай любоўных адносін, а таксама з'яўляліся сведчаннем хуткага абрання імі шлюбу. З гэстаў беларускіх вясельных песень вынікае, што сны

нявесты наярэдадні вячанна былі часцей за ўсё абквітнеючым садзе, аб мностве духмяных кветак і раслін у садочку нявесты, аб пышна квітнеючых раннюю вясною яблынях, грушах, вішнях, каліне, што раслі на бацькавым падвор’і:

Да каліна-маліна, божа, божа,	Хоць нямножка – кусочак
Да не стой, распускайся,	Томачцы на вяночак.
У белы цвет убірайся.	Да хоць адну ветачку
Мне твайго цвету ж трэба,	Віцечку на кветачку

[5, с. 217].

У беларускіх народных вясельных песнях узгадваецца і **барвінак** – кветка, якая з’яўляецца добразычлівым сімвалам прыгажосці дзяўчыны. У адрозненне ад зялёнай руты, галоўнай кветкі, што ўпрыгожвала вясельны вяночак нявесты ў любую пару года, барвінак карыстаўся значна меншай павагай сярод дзяўчат, якія збіраліся да шлюбу. Неабходна заўважыць, што вясельны вяночак нявесты з’яўляўся не толькі надта прыгожым галаўным уборам нявесты пры вячанні, выкананні абрадавых рытуальных дзеянняў і за святочным сталом маладых, але і выконваў ролю абярэгу маладой. Барвінак упляталі ў вясельны вяночак нявесты яе сяброўкі і дружкі дадаткова з іншымі выбранымі кветкамі: белаі лілеяй, чырвонай ружай, калінай, сінім баравым васільком-валошкай, белым кмінам і іншымі «ўсялякімі краскамі». Паводле трапнай заўвагі Л. М. Салавей, «прайшоўшы розныя этапы падрыхтоўкі, вянок з барвінку, уквяціўшы галоўку маладой, нясе дабратворную магічную сілу, зразумелую носьбітам народных уяўленняў» [3, с. 141].

Зваяваў дзевак танок	З ясных зорчак,
Да выбраў сабе дзеўку,	Да ў лічачку сонца грэе,
У барвінку.	З падушчак вецер вее
Да ў яе вяночак	[7, с. 301].

Дзяўчына, якая збіраецца да шлюбу, марыць аб шчаслівым жыцці ў замужжы, згадвае пра свой будучы лёс, з нецярплівасцю і засцярогай чакае прыезду да бацькоў свайго суджанага і сватоў, у той жа час звяртаецца за дапамогай да роднага бацькі, каб зберагчы любыя кветкі ад нечаканых гасцей: «*Зачыняй жа ты, мой татка, / Свой дубовы двор, / Штоб не ўехаў да Іванька / З баярамі на двор. / Не патаптаў руту-мяту / Сапагамі, / Не пацягаў барвяночак / За нагамі. / Зялёныя барвенкі / Ёсе зрастуцца, / Гады мае маладыя / Не вярнуцца*» [6, с. 464].

Лілея, як ужо адзначалася, таксама часта ўпрыгожвала садочак дзяўчыны і вясельны вяночак нявесты: «*Павілі вяночкі, павілі / Ні з руты, ні з мяты – / З шалвея, з дробных злачак, / З дробных злачак, з лілей*» [5, с. 254]. Белы колер кветак лілеі дадаткова падкрэсліваў дзявочую чысціню і цнатлівасць: «*У нашай панны маладой / Ёсць свой садочак. / Пашла Верачка ў садочак, / Звіла вяночак / Не з руты, не з мяты – / З белаі лялей...*» [5, с. 290].

Вяночак, які прывозіў жаніх сваёй нарачонай, сімвалізаваў яе адлучэнне ад роднага дома і сябровак: «*бо гэты венчык з розных цвет, / Завяжыць табе, маладой, свет*» [5, с. 291]; «*А гэты венчык ашука, / Ашук – / І з аццом і маткай разлука, / Разлука*» [5, с. 292].

Разам з тым, у старадаўнія часы ў вясельным вяночку беларускай нявесты галоўнай кветкай заўсёды лічылася *зялёная рута*, а зусім не чырвоная ружа або белая лілея. Да такой высновы прыводзіць вывучэнне і падрабязны аналіз шматлікіх песень, што складаліся нашымі продкамі на працягу некалькіх стагоддзяў пры выкананні абрадавых дзеянняў беларускага вяселля. У гэтым неабходна пагадзіцца з думкай накіонт руты, выказанай Л. М. Салавей [4, с. 141].

Хаця ў мностве беларускіх вясельных песень параўноўваецца або атаясамліваецца з існуючымі ў фальклоры вобразамі кветак-сімвалаў вегетацыйнага абрадавага кода

менавіта дзяўчына-нявеста, адзначаюцца некалькі песень аб мужчынскіх вобразах кветак, галоўным з якіх, на наш погляд, з'яўляецца **баравы сіні васілёк, або валошка**. У народных песнях вобраз гэтай прыгожай кветкі з мужчынскім імем падаецца, мяркуе Л. М. Салавей, як «узор нечага абсалютна дасканалага, добрага, надзейнага» [3, с. 235]:

Да і сіні васілі зацвілі,	– Не буду стаяць і цябе ждаць:
Усю гару камяну пакрылі.	Я у бога сірата, а ты пан –
Ішла Ніначка за цвяточкамі,	Бяры сабе такую, які ты сам.
А за ёй сужанька слядочкамі:	– Пераехаў, Ніначка, я ўсю
– А падаждзы, Ніначка,	Русь –
падаждзы!	Не найшоў такой, як ты ёсць.
	Пераехаў, Ніначка, Русь –
	Украіну –
	Не найшоў, як ты, дзяўчыну
	[9, с. 25].

Васілёк сустракаецца на шляху малайца, які едзе да сваёй суджанай. Жаніх звяртаецца да кветкі з просьбаю дапамагчы яму пераадолець перашкоды на шляху да каханай і яе бацькоў: «Сіменькі **васілёчак**, / Пастаў на моры замочак: / К цесцетку пераехаці, / Мёд-віно перавезці...» [9, с. 38–9]

Спевакі ўсхваляюць жаніха, надзяляюць яго ў рыфмаваных радках велічальных песень беларускага вяселля найлепшымі якасцямі, параўноўваюць з прыгожай кветкай: «Ай, вумненькі, разумненькі Паўлютка / К цешчы на двор **васілёчкам** стелецца, / Ё ені лезець гарнушачкам коціцца, / Ё ату лезець чырвонаю мятаю, / За столікам саколікам верціцца, / Ля Матрункі блізёханька садзіцца» [1, с. 41].

Прыгожыя баравыя **сінія васількі** выканаўцы песень падчас вясельных абрадавых дзеянняў нярэдка параўноўвалі з любымі, самымі дарагімі гасцямі святочнага стала: «Па загор'ейку **сінія васількі** сіняцца, / Па застоллейку любыя госці

садзяцца. / – Сініцеся, сінія васількі, сіменька, / Садзіцеся, любыя госцейкі, шчыльненька. / Па загор’ейку сінія васількі пазрэлі, / Па застоллейку любыя госці паселі» [9, с. 193].

Аднак *васілёк* у песнях не толькі сімвалізаваў мужчынскі пачатак, але і разам з рутай, мятай, чырвонай ружай і іншымі раслінамі-часткамі вегетацыйнага кода беларускай вясельнай абраднасці квітнее ў дзяўчыны ў садочку і ўпрыгожвае вясельны вяночак нявесты:

У агародзе два **васілёчкі**,
Абодва сінюсенькі.
У нашай Анечкі два **вяночкі**,
Абодва раўнюсенькі.
Адзін вяночак дзевачкі звiлі,
То з руты і з мяты,

Другі вяночак Валодзька
прыслаў
З чырвоненькай рожы.
Пахнючая мята вельмі
багата –
Насіць я не буду,
Чырвоная рожа вельмі
прыгожа –
Я ёю красіць буду
[5, с. 289–290].

Такім чынам, вегетацыйныя вобразы-сімвалы кветак, якія паўстаюць у тэкстах народных песень вясельнай абрадавай паэзіі беларусаў, перш-наперш, робяць яркім і глыбінным сэнс гэтых вершаваных радкоў; па-другое, праз параўнанні і прыклады псіхалагічнага паралелізму яны дазваляюць больш поўна зразумець паводзіны і ўнутраны свет, пачуцці і перажыванні ўдзельнікаў шлюбных урачыстасцяў, якія адбываліся шмат гадоў таму і працягваюць адбывацца зараз; нарэшце, па-трэцяе, гаворачы больш абагулена, раслінныя вобразы-сімвалы кветак у песнях, прысвечаных рытуальным дзеянням вясельнай абраднасці беларусаў, уяўляюць сабою маленькія часцінкі вялікай шматграннай духоўнай культуры беларускага народа.

СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ

1. Беларускія народныя песні. Са зборнікаў П. Шэйна / склаў К. П. Кабашнікаў. – Мінск : Дзяржвыд. БССР, 1962. – 430 с.
2. Беларускі фальклор. Хрэстаматыя / склалі К. П. Кабашнікаў, А. С. Ліс, А. С. Фядосік, І. К. Цішчанка. – Выд. 2-е, дап. – Мінск : Вышэйшая школа, 1977. – 840 с. з іл.
3. Беларускі фальклор. Энцыклапедыя : у 2 т. Т. 1 : Акапэла – Куцця / рэдкал. : Г. П. Пашкоў і інш. – Мінск : БелЭн., 2005. – 768 с. : іл.
4. Беларускі фальклор. Энцыклапедыя : у 2 т. Т. 2 : Лабараторыя традыцыйнага мастацтва – «Яшчур» / рэдкал. : Г. П. Пашкоў і інш. – Мінск : БелЭн., 2006. – 832 с. : іл.
5. Вяселле : Песні. У 6 кн. Кн. 2 / [склад. Л. А. Малаш ; муз. дадат. З. Я. Мажэйка ; рэд. М. Я. Грынблат, А. С. Фядосік]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1981. – 831 с., нот. іл. – (Беларус. нар. творчасць / АН БССР, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору).
6. Вяселле : Песні. У 6 кн. Кн. 3 / [склад. Л. А. Малаш ; муз. дадат. З. Я. Мажэйка ; рэд. М. Я. Грынблат, А. С. Фядосік]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1983. – 768 с., нот. іл. – (Беларус. нар. творчасць / АН БССР, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору).
7. Вяселле : Песні. У 6 кн. Кн. 4 / [склад. Л. А. Малаш ; муз. дадат. З. Я. Мажэйка ; рэд. А. С. Фядосік]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1985. – 733 с., 8 л. іл. – (Беларус. нар. творчасць / АН БССР, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору).
8. Вяселле : Песні. У 6 кн. Кн. 5 / [склад. Л. А. Малаш ; муз. дадат. З. Я. Мажэйка; Рэд. А. С. Фядосік]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1986. – 708 с. [8] л. нот. іл. – (Беларус. нар. творчасць / АН БССР, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору).
9. *Гілевіч Н. С.* Лірыка беларускага вяселля / уклад. і рэд. Н. С. Гілевіча. – Мінск : Вышэйшая школа, 1979. – 656 с., іл.
10. Голас з невычэрпнай і жыватворнай крыніцы / склад. У. В. Анічэнка. – Мінск : Навука і тэхніка, 1995. – 464 с.
11. *Гура А. В.* Брак і свадьба в славянскай народнай культуры: Семантика і символика. – М. : Индрик, 2012. – 936 с. – (Традиционная духовная культура славян. Современные исследования.)
12. Фальклор у запісах Яна Чачота і братоў Тышкевічаў / НАН Беларусі, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы ; уклад., сістэматызацыя тэкстаў і камент. В. І. Скідана, А. М. Хрушчовай ; уступ.

арт. Т. В. Валодзінай ; навук. рэд. А. С. Ліс. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2005. – 330 с. – (Беларуская народная творчасць).

13. *Хазанав К. Л. Вянок і вянец у гомельскім вяселлі / К. Л. Хазанав // Міжнародныя Шамякінскія чытанні «Пісьменнік – Асоба – Час» : матэрыялы II Міжнар. навук.-практ. канф., Мазыр, 20-21 кастр. 2011 г. / УА «МДПУ імя І. П. Шамякіна» ; рэдкал. : А. У. Сузько (адк. рэд.) [і інш.]. – Мазыр, 2011. – С. 256–260.*

SUMMARY

Today, in the performance of any of the wedding ritual, in virtually every wedding song there is an image of flowers. Which in turn stresses the importance and responsibility of a ritual action.

Flowers accompany the bride during the wedding ritual, starting with a bachelorette party, to the team on Saturday, in the evening before the wedding, and to a wedding feast.

One of the main attributes of the bride's wedding dress is her wreath. It, in turn, makes the girlfriend or mother of the bride from living or paper flowers: apple, cherry, pear, rue, periwinkle, cornflower blue, and bunches of flowers and berries of viburnum.

Flowering plants, trees, flowers – and growing component of Dendrology codes Belarusian wedding rituals – often referred to folk singers chanting Wiltz, or herringbone, the bride and groom. Common to all corners of the country wedding tree has deep meaning, because it symbolizes the emergence in the near future for young first-born. Not accidentally wedding Wiltz had to be done entirely from the branches of a fruit tree or plant: apple, pear, cherry, cranberry.

Vegetation symbolic images of flowers that appear in the texts of folk songs of the wedding ritual poetry Belarusians primarily make vivid and deep meaning of these verses; secondly, through comparisons and examples of psychological parallelism they allow better understand the behavior and inner world, feelings and experiences of participants marriage celebrations that took place many years ago and continue to happen now; Finally, thirdly, more generally, vegetable symbolic images of flowers in a song dedicated to ritual actions wedding rituals of Belarusians, are small pieces of a large multi-faceted spiritual culture of the Belarusian people.

Keywords: rite, Periwinkle, cornflower, vegetation code image-symbol, wedding, groom, love, flowers, viburnum, lily, bride, plant symbols, rue, red popp.